

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

14 Quibus euentis donatiopoßit reuocari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

96 Posterior est, Si iuramento confirmetur. Ita Cottar. num. 14. et si plerique Iurisperiti contrarium sentiant. sed illorum ratio est infirma: non enim donatio omnium bonorum est contra bonos mores, sicut id quod est illicitum, sed solùm quia expedit in Repub. passim esse libertatem testandi. quare cum absque villo peccato possit quis omnia sua donare, si iuramento promittat se non reuocaturum, valet donatio, vt aperte colligitur ex capite, Quamuis pactum. de pactis, in Sexto.

97 Dico Secundo, Potest quis validè donare vsque ad 500. solidos: vltra verò hanc summam donatio est inualida, quoad excessum; nisi fiat cum insinuatione. Haberur expressè L. penul. C. de donationibus, sub finem. quod ideò statutum est; ne homines, meta vel fraude, vel inconsulta temeritate impuls, se donationibus exhaurirent. valent autem 500. solidi, teste Claro q. 15. n. 1. scitis Hispanis 700. vel, vtraliq. volunt, 750. *Insinuatio* hec, est simplex suæ mentis declaratio, qua quis declarat Iudici, se liberè donare huic tantum vel tantum. ne requiritur causa cognitio, vel facultas à Iudice, sed sufficit eius præsentia, vt docet Clarus num. 5. Iudicis autem est inquirere, an donatio sit omnino libera, an coacta.

Hinc sequitur Primò, Si quis donet pluribus, & excedat prædictam summam, donationem quoad excessum esse inualidã; modò donatio illa simul, & quasi vno animi impetu fiat. detrahendū autem tunc singulis secundum proportionem. Si tamen diuersis temporibus, animiq; motibus fiat, erit valida, vt patet ex L. Sancimus. 34. C. de donat. §. 4.

98 Secundo, Si quis debitum aliquod liquidum, hanc summam excedens, remittat, inualidam esse remissionem; quia remissio est instar donationis. Ita Clarus q. 16. num. 2.

99 Aduerte tamen, Eum, cui vltra hanc summam donatum est, posse retinere, nisi à donatore vel eius heredibus repetatur; quia leges non intendunt obligare donatarios, vt sponte restituant, (hoc enim non pertinebat ad bonum commune) sed vt restituant, si donator vel eius heredes velint. non enim reddunt donatarium inhabilem, sed tribuunt donatori potestatem pro arbitrio repetendi. quamdiu ergo non repetit, possunt retinere. scienti enim & volenti non fit iniuria. Nec refert, etiamsi donator ignoret se posse repetere; quia donatarius non tenetur id illi dicere cum suo incommodo, sed potest retinere rem, donec aliunde resciscat & repetat.

100 Excipiuntur tamen aliquot euentus, quibus donatio absque insinuatione est valida, etiamsi 500. solidos excedat. Primò, Si iuramento confirmetur. ita Clarus q. 18. qui dicit, vtramq; scholã, tam Legistarum quam Canonistarum, ita sentire hoc tempore; et si olim plurimi contrarium senserint. Ratio est euides; quia donare supra illã summam nullo Iure est prohibitum; ergo si iuramento confirmetur, est omnino seruandum: patet conseq. ex cap. Quamuis pactum. 2. de pactis, in Sexto, vide supra Dub. 4. & cap. 17. Dubit. 7. Secundo, Si donatio fiat ad redemptionem captiuorum. Tertio, Si ad reparationem ædium, incendio vel ruina destructarum. Quarto, Cum magister militum dat militi mobilia, quantumuis ea sint magni pretij. Hæ tres exceptiones ponuntur L. penultim. C. de donationibus. Quintò, Quando donatio est remuneratoria obsequiorum vel benefi-

101 ciorū. Ita Clarus q. 16. n. 6. ex L. Aquilius 27. de donationibus. Sextò, Cum quis renuntiat bonis vel iuribus speratis nondum obtentis; vt si filius vel filia renuntiet hereditari vel legato, quod sperat ratione substitutionis. Ita Gomezius c. 4. n. 10. quiuis enim potest renuntiare iuri, quod illi offertur eo modo, vt dependeat ab ipsius arbitrio accipere vel recusare. Sed hic propriè non est donatio; quia non datur aliquid quod sit suum, sed recusat alienum quod futurum erat suum. Sed difficultas est, Vtrum donatio ad pias causas sit inualida, si fiat absque insinuatione, supra dictam summam.

Resp. Absolutè validam esse talem donationem in vtroque foro, vt docet Iulius Clarus q. 17. vbi dicit hanc sententiam esse communem. Siluest. v. Donatio 1. q. 4. & Angelus Donatio 1. n. 20. Tabiena ibid. n. 14. et si Gomezius supra n. 10. contrarium sentiat. Probatur Primò, Quia et si forte Ius civile non permittat nisi 500. solidos validè donari: tamen hoc non est seruandum in præiudicium piarum causarum, vt rectè ait Clarus. Ratio est, quia Principes sæculares non possunt aliquid statuere in præiudicium bonorum operum & salutis animarum. solùm enim ita possunt gubernare Reimp. ad tranquillitatem temporalem; vt ea gubernatio non impediatur studium pietatis & media ad finem supernaturalem; sed potiùs subseruiat & iunet: atqui si talis insinuatione esset necessaria in causis piis, sæpè bona opera impediuntur, idque cum magno boni spiritualis damno.

Secundo, Capite Relatum. 1. de testamentis, Pontifex decernit, ne legatis ad pias causas requiratur solemnitas septem vel quinque testium Iure civili definita, sed sufficiant duo vel tres, sicut Iure gentium satis est. Vnde Panorm. ibid. n. 4. deducit, donationem ad pias causas valere absque insinuatione, in quantum magna summa, quidquid Leges ea de re disponant; addens se ita sæpè respondisse. si enim Pontifex sustulit illum numerum testium, ne pia legata impediatur; quis dubitet, quin eius mens sit, ne donationes pia implicentur, aut circumscriptantur legibus insinuationis, sed vt omnino liberum & expeditum relinquatur earum exercitium?

Tertio, Si Imperator in fauorem militiae liberas reliquit largitiones Ducum in milites; quantum magis idem priuilegium debetur donationibus piis in fauorem diuini cultus, salutis animarum, & sustentationis pauperum?

Quarto, Donatio quantumuis magna, ad redemptionem captiuorum est valida; cur non etiam ad alias causas non minùs Deo gratas & salutares?

DUBITATIO XIV.

Quibus euentis donatio possit reuocari.

Suppono duplicem esse donationem, inter viuos, & mortis causa. Donatio inter viuos est, cum quis sic donat, vt etiam se viuo velit rem absolutè esse alterius. Donatio mortis causa est, cum sic donat, vt rem non velit absolutè & irrevocabiliter esse alterius, nisi post suam mortem; vt si dicam, Dono tibi hanc rem post mortem meam, vel cum moriar, vel quia timeo nunc mori. vide Siluestrum v. Donatio 1. num. 1. & Gomezium num. 19. Nunc

Dico

96 Si iuramento confirmetur, valet.

Insinuatio.

98 Debitorum condonatio.

99 Potest retineri donec repetatur.

100 In quibus euentis sit valida absque insinuatione.

101

102 Donatio ad pias causas sine insinuatione.

Potestas Principis & salutaris.

103 Duplex donatio.

104
Donatio
inter vi-
uos reuo-
catur tri-
pliciter.

Ratione
ingrati-
tudinis.

Dico Primò, Donatio inter viuos, etiam si sit acceptata, & res sit tradita, generatim triplici ex causa potest reuocari. Primò, Ob ingratiudinem donatarij. Secundò, Ob prolem susceptam. Tertio, Si sit inofficiosa. Ita Iulius Clarus q. 2. 1. nu. 1. Gomezius tom. 2. cap. 4. num. 1. 1.

Primò, *Ratione ingratiudinis.* huius ponuntur quinque casus. L. fin. C. de reuocandis donat. Primus est, Si donatarius iniurias atroces in donatorem effuderit. Secundus, Si manus impias intulerit. Tertius, Si iacturam non leuem bonis eius attulerit. Quartus, Si periculum vitæ ei intulerit. Quintus, Si conditionem donationi appositam non impleuerit. His addunt DD. Sextum, Si inopia pressam non aluerit. quod est norandum pro simplicibus, qui omnia donat suis liberis, & postea negliguntur, vt rectè Siluest. Donat. 1. nu. 17. Idem docet Clarus nu. 3. & Gomezius nu. 1. 4.

105

Notanda tamen hic sunt tria: Primum est, Hæc non habere locum, quando donatio est ob causam; vt propter obsequia, quæ eam merebantur. neque in donatione facta Ecclesiæ vel Monasterio; quia censetur facta Deo & ob grauem causam, vt notat Clarus.

106
Non tene-
tur ante
sententiam.

Secundum est, Donatarium non teneri ad restitutionem ante sententiam; quia est pœna, vt apertè colligitur ex L. citata. vnde debet interponi querela, & ingratiudo probari. Si tamen res nondum sit tradita, potest non tradere, & petentem, exceptione ingratiudinis repellere: cui enim datur repetitio post solutionem seu traditionem, datur exceptio ante traditionem, vt non teneatur soluere, vt supra cap. 17. n. 68. ostensum est. Quod si re tradita, donatarius per iniuriam impediatur querelam; potest donator via compensationis occultè sibi consulere; quia per iniuriam patitur damnum.

107
Quando
heredes
possunt re-
uocare.

Tertium est, Si donator non reuocauit in vita ob hanc causam, nec heredes eius possunt. Ita expressè habetur d. L. fin. C. de reuocand. donat. quod intellige, nisi fortè donator per ignorantiam ingratiudinis in se commissæ, eam non reuocauerit; tunc enim heredes eam reuocare possunt; sicut etiam possunt alium heredem ab hereditate repellere, vt docet Gomezius supra n. 14. Silu. Donatio 1. n. 18. Ratio est, quia eum ignoretur ingratiudo, tamen tacitè censetur reuocata donatio, hereditas, legatum & fideicommissum factum ingrato; vnde heredes donatoris possunt eam reuocationem post mortem eius exequi; etiam contra heredes eius, qui ingratus exitit.

108
Ratione
prolis.

Secundò, Reuocatur ratione prolis susceptæ; vt si quis prole carens, magnam partem bonorum suorum donauit, & postea nascatur ei proles. L. Si vniquam 8. C. de reuocandis donat. Ratio est, quia præsumitur fuisse facta sub tacita conditione, nisi nascerentur ei liberi. Et quidem si donatio facta sit extraneo, reuocatur tota; si facta sit alicui ascendentium, v. g. patri vel auo, reuocatur solum quoad legitimas filiorum postea susceptorum, iuxta Gomezium. Idem dicendum si donatio facta sit Ecclesiæ, vel ad aliam piam causam; solum enim reuocatur, quantum necesse est vt filij, qui post nascuntur, habeant legitimam. vt communiter docent DD. vide Gomezium num. 1. 1. & Clarum q. 3. 2. n. 2. Silu. Donatio 1. n. 2. 2. Probatur Primò, Quia quod datum est priori filio, non reuocatur nisi quoad legitimas aliorum post susceptorum; atqui Ecclesia est instar filij, vt Panormitanus &

alij docet. Secundò, Quod datur in piam causam, datur propter salutem animæ, cuius causa non est minus fauorabilis, quàm causa filiorum, vt colligitur Authent. Si qua mulier. C. de de Sacros. Eccles. Interdum tamen expedit ad ædificationem populi, vt id quod Ecclesiæ vel Monasterio datum est ante liberos natos, Prælati, nis postea susceptis, totum restituitur; sicut fecit Aurelius Carthaginensis Episcopus, vt refertur cap. fin. 17. q. 4. ex D. August. Serm. 52. ad Fratres in eremo.

Notandum tamen Primò, Donatarium non teneri ad restitutionem, donec donatum repetatur: quamdiu enim non repetitur, potest præsumere donatorem non cupere restitutionem, & cedere suo iure.

Secundò, Si donator expressè & in specie renuntiet privilegio legis *Si vniquam*, dum donat, non posse reuocare dum viuat, etsi ei nascantur liberi; poterunt tamen liberi post eius mortem reuocare, quatenus fuit eis inofficiosa; id est, quatenus legitimam eorum læsit; quia renuntiatio patris non potest tollere ius filiorum; quod post mortem patris habent ad suas legitimas. vide Clarum q. 2. 2. num. 4.

Tertio, Si iurauit, se non reuocaturum donationem, nihilominus potest reuocare suscepta prole. Ratio est, quia hoc iuramentum non excludit tacitam conditionem, quæ ex Iuris dispositione inest illi donationi. vnde ille tantum censetur iurare se non reuocaturum, sub hac conditione, si nati ei non fuerint liberi. Ita Iulius Clarus q. 2. 3. num. 1. Gomezius nu. 1. 1. & alij. si tamen ille expressè excluderet illam conditionem, velletque donationem valere, etiam si filij nascerentur, eamque iuramento confirmaret; non posset eam reuocare, vt idem Clarus q. 2. 2. num. 4. docet. Ratio est, quia quando iuratur id quod non est malum, iuramentum est seruandum, vt supra c. 17. Dub. 7. ostensum est. Atqui non reuocare talem donationem, non est malum. ergo, &c. poterunt tamen liberi eam reuocare post mortem patris, ob rationem paulò antè allatam.

Tertio, Reuocatur si sit inofficiosa, id est, si sit contra officium pietatis paternæ in filios; vt cum tantum donat, vt filij priuentur sua portione legitima, L. 1. & seq. C. de inofficiosa donat. Primò, Si facta est alicui ex filiis, reuocatur solum vsque ad legitimam aliorum. L. 5. & 8. C. eodem. Secundò, Si facta est extraneo, animo fraudandi liberos, reuocatur tota. si tamen aliquid liberis relictum est, probabile est non reuocari, nisi quoad legitimas filiorum; id quod tenent plurimi DD. cum Bartolo & Panorm. quos citat Couar. lib. 1. variar. cap. 19. versus finem. Idem tenet Clarus qu. 24. num. 4. Tertio, Si non eo animo facta est, reuocatur solum quoad legitimas filiorum. vide Couar. supra, Gomezium n. 13. Clarum q. 24. Quarto, Si facta est Ecclesiæ vel piæ causæ, solum reuocatur vsque ad portiones legitimas filiorum, vt docet Iason consil. 141. & Decius consil. 247. quia Ecclesia est instar filij, & donatio est facta in fauorem animæ. Imò secundum Nauarrum, possunt parentes minuere legitimas filiorum, tum per contractus onerosos, tum etiam per donationes remuneratorias, & ad causas pias. quia donatio talis non est vera donatio, sed donatio ob causam. ita Nauar. cap. 26. num. 39. ex Alberico: nec villo iure contrarium probari potest.

113
Quando reuocetur, si parens habet liberos.

Circa prædicta duo sunt Notanda: Primò, Donationem inofficiòsam, quam parens liberos habens fecit, non reuocari, nisi post mortem parentis; nam tunc primùm debetur filiis sua legitima; ac proinde tunc primùm incipit donatio illa cedere in filiorum præiudicium.

Secundò, Donationem inofficiòsam, etsi valida sit vsque ad mortem donantis, tamen non fieri sine peccato; quia sit in damnum liberorum, quod post mortem donantis sentient. vnde et si quis promittat aliquid inofficiòse, eamque promissionem iuramento confirmet, non tamen tenetur implere; quia sine peccato implere nequit, vt colligitur ex multis Inribus, C. de inofficiòsis donat.

114
Donatio mortis causa reuocatur tripliciter.

Dico Secundò, Donatio, quæ mortis causa facta est, reuocari potest ob tres causas. Primò, Si pœniteat donatorem. sicut enim testamentum & legatum, vsque ad mortem pro arbitrio testatoris reuocari potest; ita etiam donatio, quæ mortis causa fit. Nec refert, vtrum expresse pœniteat, an implicite; vt si rem illam alteri donet. colligitur L. Qui mortis causa. 30. 7. de mortis causa donat.

115

Secundò, Si donator dedit intuitu alicuius periculi instantis, ex quo metuit mortem incurrere; hoc ipso, quo periculum euaserit, censetur tacite reuocata donatio. vt si quis det in graui morbo, vel instante prælio, vt patet L. 3. & sequentibus. 7. de mortis causa donationibus: vide Gomezium num. 19.

116
Promissio & donatio inter viuos non extinguuntur.

Tertiò, Si donatarius moriatur ante donatorem; ipso iure est reuocata. idem vsu venit in testamentis & legatis. Secus est in promissione & donatione inter viuos, quæ non extinguuntur morte donatarij, si sit acceptata, sed transit ad heredes; quamuis sit donatio conditionata, vel in diem. Quòd si donator in donatione promittat se eam non reuocaturum, transit in donationem inter viuos, vt docet Gomezium numer. 19. & alij. de quo vide etiam Couarr. Rubr. de testam. p. 2. num. 37. & sequentibus.

DVBITATIO XV.

Vtrum promissio vel donatio conditionalis sit valida, & quam vim habeant conditiones appositæ.

117
Præsentis, præteriti, & futuri.

Respondeo & Dico Primò, Conditio præsentis vel præteriti, addita donationi, vel alteri dispositioni, non suspendit eam; sed si conditio existit, valet dispositio; si non existit, non valet, etiam si ignoretur: vt, Do tibi hanc vestem, si fuisti Romæ, si es meus cognatus. habetur L. Cum ad præsentis. 37. & 2. sequent. 7. Si certum petetur. & L. Conditio in præteritum. 100. 7. de verb. obligat. Idem dicendum si conditio est de eo, quod necessariò vel omnino certò futurum est; quia quòd hoc futurum sit, iam in præsentis est verum, ac proinde conditio censetur præsentis. futurius enim (vt sic loquar) iam inest rei: vt, Promitto, do, vendo tibi, si es moriturus, si iudicium est futurum, L. Si pupillus. 9. 7. de nouat. estque communis sententia DD. vt testatur Gomezium c. 12. de legatis, num. 63.

118

Dico Secundò, Conditio futuri incerti suspendit donationem & alias dispositiones, vsque ad

uentum conditionis; v. g. Promitto tibi 100. si nubas, vel si fias sacerdos. Ratio est, quia ante euentum conditionis non potest certò constare an extabit. vnde qui ita donat, non intendit vt illud fiat donatarij, nisi conditio euenerit. Gomezius supra num. 64.

Aduerte tamen, Ex huiusmodi promissione vel donatione acceptata, statim nasci obligationem in donatore, & ius in donatario, (pendens tamen à futuro quoad sui impletionem) quod non potest reuocari à donatore, nisi in casibus Dub. 14. postis, nec nouo aliquo onere grauari inuito donatario, vt rectè Siluest. Donatio 1. q. 15.

Nec obstat, quòd donatio mortis causa possit reuocari; quia ex dispositione Iuris habet hanc tacitam conditionem, vt valeat si non reuocetur. d. L. Qui mortis causa. 7. de mort. causa donat.

Dico Tertiò, Si conditio, sub qua donatio facta est, suo tempore impleta non fuerit, donatio non obligat, sed in irritum recidit. Idem dicendum de quauis alia dispositione, sub conditione futuri facta. Ratio est; quia dispositio pendens ex hominis libertate, non habet maiorem vim obligandi, nec aliter obligare potest, quàm disponens intendit: atqui non intendit se obligare conditione non impleta: ergo.

Dico Quartò, Conditio impossibilis non suspendit; sed irritam reddit donationem, & quemuis alium contractum, ita vt nulla ex eo oriatur obligatio, nec ei possit accedere fideiussor. (non loquor modò de contractu matrimonij, & dispositione vltimæ voluntatis.) Ita Gomez. tractatu de legatis tomo 1. c. 12. n. 67. colligitur ex L. Impossibiles. 7. 7. de verborum obligat. & L. Non solum. 31. 7. de actionibus & obligat. Vbi etiam ratio inlinuatur; quia omnium ea cogitatio est, vt nihil agi existiment appositæ ea conditione, quam sciunt esse impossibilem. est enim talis conditio signum dissentus, nisi aliunde præsumatur ioco adiecta.

Notandum est, Conditioem dici dupliciter impossibilem, re ipsa, & Iure. Re ipsa impossibile est, quæ fieri nequit, siue id ex natura rei proueniat, vt, Si possibiles lunam detraxeris; siue ex impotentia illius, cui imponitur, vt, Si pauper millionem aureorum dederis.

Iure impossibile dicitur, quæ stante Iure eoque iniurato fieri nequit, vt est omnis conditio turpis peccatum continens. Item quæ nihil boni in se continet, & alicui bono est impedimento. qualis olim apud ethnicos erat conditio non nubendi. Item, si eleemosynam non dederis; si amicitiam illius deserueris, &c. Igitur si conditio sit priore modo impossibilis, irritum reddit contractum, siue sit de futuro, siue de præsentis vel præterito; quia talis conditio est signum non adesse contentum ferium in contractum, sed dissentum potius. dum enim consensus suspenditur ab eo, quod est impossibile; sicut hoc eo tempore, in quod refertur, non extat, ita nec consensus absolutus extat. Vnde etiam non refert, vtrum putetur possibilis an impossibilis. Si enim putatur impossibilis, signum est, ab initio deesse serium consensum, & ita nihil agitur. Si possibilis, adest quidem serius consensus, sed serio suspenditur à conditione, quæ numquam extitit nec extabit, & ita expectandus est euentus, donec sciatur esse impossibilem. simul autem atque id resciscunt, cessat omnis obligatio, quæ esse poterat ratione conscientia errantis, quamdiu putabatur possibilis. nam ex parte rei nulla